Náučná cyklotrasa Cyklokorytnička Ružomberok – Korytnica

Kraj:	Žilinský
Okres:	Ružomberok
Geomorfologické jednotky:	Veľká Fatra, Nízke Tatry a Starohorské vrchy
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územie:	Národný park Nízke Tatry
Prístup:	bus Ružomberok, Pod skalami; v letnej sezóne historický vlak Ružomberok, Zápalkáreň (viac v poznámke)
Východisko:	Ružomberok, stanica Zápalkáreň pri odbočke ul. Šoltésovej z Bystrickej cesty
Trasa:	Ružomberok, stanica Zápalkáreň – Biely Potok – Liptovská Osada – Korytnica-kúpele
Dĺžka, prevýšenie:	23 km, prevýšenie 330 m
Čas prechodu:	individuálny
Počet zastávok:	7
Náročnosť:	stredne náročná trasa

Zameranie chodníka: technické, prírodovedné, kultúrno-historické, ochranárske

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, cyklistický, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Cyklochodník je prepojený s viacerými turistickými značkami,

resp. inými cyklotrasami.

Rok otvorenia: 2016

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Korytnická železnica, Stanica Zápalkáreň, Ulica Šoltésovej, 034 01 Ružomberok, tel. 0948 262 514

Poznámky: (1) Náučný chodník, resp. náučná cyklotrasa bola vybudovaná primárne pre cyklistov. (2) Asi tretina trasy vedie po asfaltovom povrchu na telese trate zrušenej železnice z Ružomberka do Korytnice. (3) K východisku trasy premáva počas letnej turistickej sezóny historický vlak po asi 3 km dlhom zvyšku trate zrušenej železnice zo stanice v Ružomberku s jednou ďalšou zastávkou – Ružomberok, Malé nádražie (viac info, aktuálny cestovný poriadok > na stránke Korytnickej železnice).

Upozornenie: Trasa niekoľkokrát križuje dopravne frekventovanú cestu 1. triedy č. 59 – na týchto miestach treba dbať na mimoriadnu opatrnosť!

Využiteľnosť pre školy

Náučná cyklotrasa nie je vhodná na terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Ružomberok. Okresné mesto na západe Liptovskej kotliny pri jej kontakte s Veľkou Fatrou v ústiach Revúcej a Likavky do Váhu, centrum dolného Liptova. Prvá písomná zmienka je z roku 1233. Mestské výsady získal v roku 1318. Na významnej križovatke soľných ciest sa vyvíjal v obchodno-trhovo-remeselnícke centrum s poľnohospodárskym, drevárskym a ovčiarskym zamestnaním obyvateľstva. Po vybudovaní Košicko-bohumínskej železnice (1871) sa vyvíjal priemysel, najmä papierenský, textilný, drevospracujúci, založená bola aj tehelňa, bryndziareň a zápalkáreň. Na začiatku 20. storočia bol podľa počtu obyvateľstva najväčším slovenským mestom a tiež centrom slovenského politického diania. V tragickej udalosti v Černovej (1907), ako dôsledku národnostného útlaku, zahynuli po streľbe žandárov 15 nevinní civilisti. V meste pôsobil kňaz a národovec Andrej Hlinka. K pamiatkam patrí o. i. rímskokatolícky, pôvodne gotický, Kostol sv. Ondreja z 13./14. storočia, opevnený v 15. storočí, neorománsky prestavaný (1903), s výmaľbou od Jozefa Hanulu a vitrážami od Ľudovíta Fullu, evanjelický kostol – trojloďová modernistická stavba s prvkami rondokubizmu (1926) s oltárnym obrazom P. M. Bohúňa –, podhorská osada a miestna časť **Vlkolínec** – pamiatková rezervácia ľudovej architektúry zapísaná do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO (viac > Náučný chodník Vlkolínec). Neďaleko Liptovského múzea od roku 1969 sídli v budove podľa projektu arch. Martina Kusého **Galéria Ľudovíta Fullu** (1902 – 1980), ružomberského rodáka, sprístupňujúca okrem jeho diela i ateliér a obytnú časť domu.

Úzkorozchodná miestna železnica Ružomberok – Korytnica. Úzkorozchodná železničná trať medzi Ružomberkom a Korytnicou, dlhá takmer 24 km, v prevádzke v rokoch 1908 – 1974, tzv. Korytnička, Korýtko. Vybudovaná bola najmä pre dopravu dreva pre závod na spracovanie celulózy v Ružomberku a lepšie sprístupnenie známych kúpeľov v Korytnici. Pôvodne sa dokonca uvažovalo o výstavbe trate s normálnym rozchodom, prepájajúcej Ružomberok s Banskou Bystricou a Lučencom či

Štúrovom. Na trati premávali osobné i nákladné vlaky s rýchlosťou do 30 km/h. V súvislosti s rozšírením cesty č. 59, ktorú trať viackrát križovala, a vzrast cestnej dopravy zanikla najprv nákladná preprava (1966) a nakoniec pre zlý technický stav trate bola prevádzka železnice celkom zrušená (1974) a trať zlikvidovaná. Pôvodné teleso trate so zachovanými mostnými objektmi bolo v roku 2016 prebudované na cyklotrasu (náučná cyklotrasa Cyklokorytnička Ružomberok – Korytnica) a na krátkom, asi trojkilometrovom úseku (Ružomberok, žel. st. – Ružomberok, Zápalkáreň) miestni nadšenci trať čiastočne sprevádzkovali formou sezónnej turistickej prepravy.

Korytnica-kúpele. Kúpeľná osada, časť obce Liptovská Osada, na západnom okraji Nízkych Tatier západne pod masívom Prašivej (Veľká Chochuľa 1 753 m n. m.). Kúpele, známe už v 16. storočí, sa viažu na vývery studených minerálnych vôd, ktoré sa pre nízky obsah sodíka, optimálny pomer vápnika a horčíka a vysoký obsah železa využívali na liečbu tráviacej sústavy a nedostatku železa. Kúpele sa stali svetoznáme najmä v 19. storočí, kedy miestna minerálna voda získala viaceré významné ocenenia na svetových výstavách. V kúpeľoch sa liečili viaceré súdobé významné osobnosti, napr. cisár František Jozef I., Ľudovít Štúr. V roku 2002 kúpele zanikli, objekty sú opustené a chátrajú. V posledných rokoch boli pramene Vojtech I., Vojtech II., Žofia, Jozef a Anton obnovené a je možný odber vody z nich. Funkčná je i plniareň minerálnej vody.

Vlkolínec pozri > Náučný chodník Vlkolínec

Prírodná pamiatka Vlčia skala. Chránené územie pri východnom okraji Veľkej Fatry južne od Ružomberka-Vlkolínca vyhlásené v pravom svahu Trlenskej doliny v roku 1952 na ochranu skalnej terasy budovanej pevnými doskovými skrasovatenými travertínmi. Travertínové útvary tu vznikli v pleistocéne v zóne križovatky zlomov. V masíve sa nachádza viacero prírodných jaskyniek. V travertíne sú voľným okom viditeľné časti rastlín (listy) i bezstavovcov. V stene terasy je antropogénna lurdská jaskyňa s odpočinkovým miestom.

Prírodná pamiatka Jazierske travetríny. Chránené územie na východnom okraji Veľkej Fatry južne od Ružomberka-Bieleho Potoka v lokalite Jazierce vyhlásené v roku 1952 na ochranu travertínovej terasy, asi 30 m hrubej, s menšími terasami dnes už zaniknutých jazierok, kaskádami a drobnými jaskynkami. Masívny výskyt travertínu sa tiahne ďalej južným smerom pozdĺž okrajových tektonických línií (zlomov) Veľkej Fatry aj mimo územia pamiatky a buduje úpätnú časť svahu proti toku Revúcej smerom na Podsuchú po ľavej strane doliny.

Veľká Fatra. Jedno z najrozsiahlejších jadrových pohorí Slovenska s málo narušeným prírodným prostredím medzi Kraľovanmi, Hornou Štubňou, Harmancom, Donovalmi, Ružomberkom a Párnicou. Horstvo dosahujúce vrchom Ostredok 1 596 m n. m. je zo severu rozčlenené dolinou Ľubochnianky, najdlhšou na Slovensku (cca 20 km), má spolovice severojužne prebiehajúci ústredný chrbát, ktorý sa od Ploskej delí na dva (pôdorys chrbtov má tvar Y). Tektonický vývoj územia s pestrým geologickým podložím a vonkajšie geomorfologické činitele podmienili rôznorodý charakter reliéfu a jeho veľkú členitosť. Granitové a granodioritové jadro je odkryté a vychádza na povrch len v severnej časti pohoria, a to v páse Smrekovica – Vyšná Lipová (medzi Podsuchou a Kantorskou nad Sklabinským Podzámkom). Zvyšnú časť územia pohoria budujú prevažne mezozoické sedimentárne horniny. Zjavne kontrastujú východné mäkko modelované najvyššie časti hlavného chrbta s hôľnym reliéfom na slienitých vápencoch, slieňovcoch, slienitých či ílovitých bridliciach s jeho západnými rázsochami so skalnatými až bralnými územiami na prevažujúcich vápencoch a dolomitoch s hojnými povrchovými i podzemnými krasovými útvarmi a dolinami Rakšianskou, Gaderskou, Blatnickou, Necpalskou a Belianskou. Spomedzi okolo tristo evidovaných jaskýň v podcelku Bralnej Fatry vynikajú Mažarná (dlhá 134 m) a Horná Túfna (dlhá 85 m). Pohorie patrí povodiu Váhu (priamo aj prostredníctvom prítokov Revúcej, Oravy a Turca), len maličké územie na juhovýchode odvodňuje Starohorský potok, resp. Bystrica do Hrona. Pohorie je v nižších polohách zalesnené, najcennejšie pralesné porasty sú prísnymi rezerváciami. Osobitý charakter najvyšších polôh ústredného chrbta – hole (horské lúky) – sú

zvyškami areálov historicky odlesnených pre účely pastvy. Ich rozsah sa v súčasnosti zmenšuje vysádzaním pôvodne sa tu vyskytujúcej kosodreviny najmä za účelom zníženia lavínového ohrozenia. Akcentovaný reliéf a pestrý geologický podklad umožnil zachovanie rastlinných spoločenstiev z rôznych období postglaciálneho vývoja. Vzácne sú spoločenstvá zvyškov reliktných borín na vápencových a dolomitových bralách. Typickým pre hôľne spoločenstvá hlavného chrbta je masový výskyt veternice narcisokvetej (*Anemone narcissiflora*), zvláštnosťou je najmasovejší výskyt treťohorného reliktu tisu obyčajného (*Taxus baccata*) v rámci strednej Európy nad Horným Harmancom. Na území Veľkej Fatry prevažujú horské druhy živočíchov, zo šeliem sa vyskytuje medveď, rys aj vlk, hniezdi tu orol skalný. Pre zachovalosť a výnimočnosť prírody pohoria bol na jeho prevažnej časti územia (s výnimkou väčšiny okrajových častí) vyhlásený národný park.

Národný park Nízke Tatry (NAPANT). Druhý najväčší národný park Slovenska s rozlohou (bez ochranného pásma) bezmála dosahujúcou rozlohu najväčšieho – Tatranského – národného parku. Bol vyhlásený v roku 1978 v dvoch izolovaných avšak na dvoch miestach sa stýkajúcich areáloch, a to v ústrednej časti a na severných rázsochách **Ďumbierskych Tatier** a najvýchodnejšej časti **Starohorských vrchov** (západná časť) a v ústrednej časti a na severných rázsochách **Kráľovohoľských Tatier** a malej okrajovej časti **Slovenského raja** (východná časť). Mohutná klenbohrásť Nízkych Tatier, pretiahnutá západo-východným smerom, dlhá vzdušnou čiarou 60 – 75 km, presahuje vo veľkej svojej časti hornú hranicu lesa (zníženú človekom) a Ďumbierom dosahuje nadmorskú výšku 2 046 m. Centrálnu a južnú časť tohto jadrového pohoria budujú prevažne kryštalické bridlice a granitoidné horniny a severné rázsochy ako aj Starohorské vrchy na území národného parku najmä vápence, dolomity, pieskovce, ílovité a piesčité bridlice. Na rozsiahlych vápencových územiach sa vyvinul kras – spomedzi dvanástich vyčlenených nízkotatranských krasových území sú azda najpopulárnejšími Kras Demänovskej doliny (s Demänovským jaskynným systémom, vyše 43 km dlhým), Kras Jánskej doliny (s najhlbšou jaskyňou na Slovensku – Systém Hipmanových jaskýň – s hĺbkou 499 m) či Ďumbiersky vysokohorský kras (s Jaskyňou mŕtvych netopierov, vyše 21 km dlhou). Asi 70 % územia parku zaberajú lesy, ktoré sú aktuálne postihnuté na mnohých miestach zvýšenou neplánovanou ťažbou spôsobenou rôznymi príčinami (vetrové či lykožrútové kalamity), vyplývajúcimi z narušenej ekologickej stability porastov ako dôsledku nepriaznivého stavu lesov (neprirodzená štruktúra, meniace sa prírodné podmienky, turizmus, chyby v obhospodarovaní). Najvyššie územia národného parku zaberajú okrem skalných vrcholov a chrbtov pred stáročiami odlesnené sekundárne lúky a pasienky (hole). Horskú flóru zastupujú napr. zvonček maličký, horec Clusiov, stokráska Micheliho, poniklec slovenský či metluška krivoľaká, z fauny tu žije o. i. medveď, rys, vlk, svišť i vysadený kamzík vrchovský tatranský, vzácny hrabáč tatranský a hrabáč snežný. Vtáky reprezentuje orol skalný, orol krikľavý, včelár obyčajný, hlucháň hôrny, tetrov hoľniak. Na území národného parku je viacero území európskeho významu a prekrýva ho chránené vtáčie územie Nízke Tatry (s výnimkou areálov lyžiarskych stredísk v masíve Chopku), ktoré sú súčasťou sústavy Natura 2000; v krasovej časti Demänovskej doliny je vyhlásená ramsarská lokalita Jaskyne Demänovskej doliny.

Starohorské vrchy. Neveľké jadrové pohorie na strednom Slovensku medzi Kordíkmi, Králikmi, Hiadeľom, Korytnicou-kúpeľmi a Starými Horami, ohraničený zo západu Kremnickými vrchmi, z juhu Zvolenskou kotlinou, z východu Nízkymi Tatrami a zo severozápadu Veľkou Fatrou. Budujú ho rôzne tektonické jednotky Centrálnych Západných Karpát a má preto veľmi zložitú a pestrú geologickú stavbu. Od západu sem okrajovo zasahujú neovulkanity (v tejto časti bola vyčlenená Kordícka brázda). Vo zvyšku územia sa striedajú najrôznejšie horniny: paleozoické granodiority až granity, ortoruly, pieskovce (s prevažne hladším reliéfom) a triasové, jurské a kriedové vápence, dolomity, pieskovce, slieňovce, kremence, bridlice s mnohotvárnym členitým reliéfom často so strmými až bralnatými svahmi a úzkymi dolinami, ale aj hôľnatým najvyšším vrchom v pohorí – Kozím chrbtom (1 330 m n. m.). Takmer celé pohorie je súčasťou povodia Hrona. Na západe ho križuje Bystrica, do ktorej ústi Starohorský potok a Banský potok, ďalšími tokmi sú napr. Ľupčica, Moštenický potok, Uhliarsky

potok, Vážna. Len severovýchodný cíp odvodňuje do Váhu Korytnica. Na styky tektonických jednotiek sa viažu vývery početných minerálnych prameňov, napr. Moštenická kyslá, Hiadeľská kyslá, pramene v Korytnici-kúpeľoch. Pohorie je zväčša zalesnené prevažne zmiešanými lesmi (prevláda buk lesný a smrek obyčajný). V oblasti Špane Doliny a Starých Hôr v strednej časti územia sa historicky ťažili významné ložiská medenej a striebornej rudy a pôvodný ráz krajiny bol do značnej miery zmenený. Pohorie dolinou Bystrice pretína a jeho celým severným okrajom ďalej vedie frekventovaná cesta medzinárodného významu, dolinou Bystrice prechádza železničná trať. V jeho vnútri leží viacero obcí, najmä pri dopravných líniách či v bývalých banských územiach.

Názvy informačných panelov

1. Ružomberok / Zápalkáreň
2. Biely Potok
3. Jazierce
4. Podsuchá
5. Liptovská Osada
6. Patočiny
7. Korytnica Kúpele

Informačné panely v teréne nie sú číslované.

KORYTNICA

